

Васваса (2-қисм)

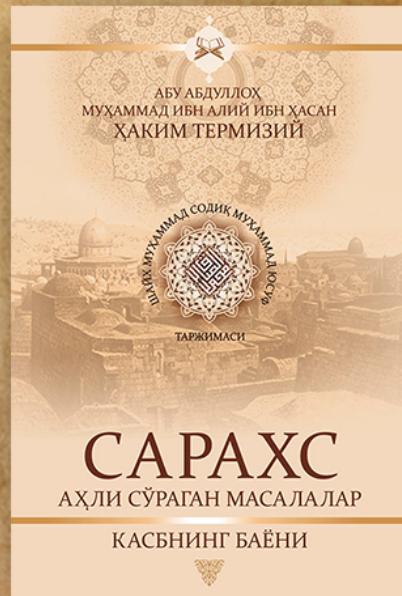
ВАСВАСА

Яна бошқа масала – банданинг қалбида кўп васваса бўлиши, ундан қандай қутулиш мумкинлиги ҳақида ва «Ўша агар ғаразини қабул қилмаса, зарар қиласими?» деб сўрабсан.

Билки, васваса икки хилдир. Улардан бири душман томонидан бўлади. Қачон душман келиб, васваса қилса, у Аллоҳ таолонинг зикри билан қайтарилади. Шунда у ортга чекинади. Шунинг учун ҳам у «ортга чекинувчи» дейилади.

Васвасанинг иккинчisi кучлироқ ва оғирроқдир. У нафснинг васвасасидир.

**ШАЙХ МУҲАММАД СОДИҚ МУҲАММАД ЮСУФ
САРАХС АҲЛИ СЎРАГАН МАСАЛАЛАР КИТОБИДАН**

17:19 / 21.09.2017 4446

Яна бошқа масала – банданинг қалбида кўп васваса бўлиши, ундан қандай қутулиш мумкинлиги ҳақида ва «Ўша агар ғаразини қабул қилмаса, зарар қиласими?» деб сўрабсан.

Билки, васваса икки хилдир.

Улардан бири душман томонидан бўлади. Қачон душман келиб, васваса қилса, у Аллоҳ таолонинг зикри билан қайtariladi. Шунда у ортга чекинади. Шунинг учун ҳам у «ортга чекинувчи» дейилади.

Васвасанинг иккинчisi кучлироқ ва оғирроқдир. У нафснинг васвасасидир.

Уларнинг иккиси Танзилда «минал жиннати ван-наас», яъни «жинлар ва одамлардан» деб зикр қилинган. Жиндан бўлгани душмандир (шайтондир). Одамлардан бўлгани нафсдир. Унинг жин деб номланишига сабаб иблис фаришталарнинг жин тоифасидан бўлгани учундир. Улардан бир тоифаси жин деб аталади. У уларнинг раҳбари бўлган. Аммо ер юзидағи жинлар самум, яъни олов каби иссиқ шамол ўтидан яратилгандир. Улар фаришталардан эмас. Иблис иззат оловидан яратилган. Фаришталар иззат нуридан яратилгандир.

Одамларнинг «наас» дейилиши бу сўзнинг бирлиги «инсон» бўлгани учундир, чунки уларда «унс» бор. Уларнинг баъзилари баъзиларига унсу улфат бўладилар. Қачон ўша нарсани йўқотсалар, ваҳшийлашадилар.

Қачон нафс васваса қилса, шаҳватлари ва лаззатларидан васваса қилади. Шунинг учун унинг иши кучли ва қийин бўлади. Буни қайтариш эса ўлимни эслаш билан бўлади, чунки ўлимни доимий равишда эслаш нафсдаги шаҳватларни ўлдиради. Унинг (شاҳватларнинг) заволини ва ҳоли ўзгариб туришини зикр қилгани учун уларни банданинг кўзига арзимас, ҳақир ва бўлмағур қилиб кўрсатади.

Шунинг учун ҳам Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам одамларни уни эслашга ундағанлар:

«Лаззатларни парчаловчини зикр қилинг. Зотан, у кўпнинг ҳузурида зикр қилинса, албатта уни озайтиради ва ознинг ҳузурида зикр қилинса, албатта уни кўпайтиради».

Бунинг маъноси шуки, ўшанда кўз олдига ўлим келади ва унинг зикри нафсни унуттиради. Бир нарса оз бўлса ҳам, унга кўп кўринади. У ўзича: «Бу кеча ўламан, эртага ўламан. Бу ўладиган учун кўпдир», дейди. Шундай қилиб, кўп нарса унинг наздида озга айланади. «Эртага ўламан, буни нима қиласман, ўлим мени кутиб турибди-ку», дейди. Бу орзу-ҳаваси қисқа бўлган киши учундир. Шунинг учун ҳам Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Дунёдаги зуҳд орзу-ҳаваснинг қисқалигидир», деганлар.

Банда ушбу икки васвасани мана шу икки зикр ила қайтаришда то бу зикрлар қалбни эгаллагунча бардавом бўлса, кўкс нурланади ва унга Аллоҳдан зиёда хавф келади. Хавф келиб, қалбни лозим тутса, қалб васвасадан ҳоли бўлади, чунки маърифат султони қалбни эгаллаган бўлади ва қалб амирга айланади. Кўкс эса худди бу дунёдаги мўминлар амирининг қароргоҳига ўхшаб ҳоли ва сокин бўлди. Унда нафас ҳам, шитирлаш ҳам, қадам овози ҳам, шивирлаш ҳам эшитилмайди. Уларни мўминлар амирининг ҳозирлиги ва уларга яқинлиги ҳайбати тутгандир. Уларнинг ўзаро каломлари пичирлашдир ва юришлари оёқ учидадир.

Бундан олдинги овозлар ва бақир-чақирлар нафсдан бўлар ва кўксга ўтар эди. Маърифат султони хушуъ, хавф, чўчиш ва даҳшатлар ила, азамат даҳшати ила келганида нафс ўз жойида ўлиб қолди. Унинг овозлари ва шовқин-суронлари сўнди.

Аммо Ҳасанга бир одам васвасадан шикоят қилиб келганида, унинг «Аллоҳ бизга уни зиёда қилсин. Албатта, бу иймон васвасасидир» деганининг баёни қуйидагича: «Иймон бандаларнинг қалбларидағи ғайбdir. Уни Аллоҳ азза ва жалладан бошқа ҳеч ким билмайди. Ниғоқ иймоннинг ичидә беркингән эди. Буни бандалар билишмасди. Душман (шайтон) ҳаммасига тاما қилди ва ўзига берилган нарсаны уларга отди. Унинг отгани кўксга - фуоднинг икки кўзи орасига тушгач, қалбдаги иймон чўғидан бир учқун чиқиб, уни қуидирди ва душман ортга қочди. У ўз маконига чекинди. Кўксда мазкур учқуннинг зиёси ва ўтқир шуъласи бордир. Ана шу иймон зиёсидир. У ўша соатда энг гўзал ва энг юқори даражада бўлади, чунки иймон ундан тўсилган эди, кейин унинг зиёси ва шуъласи зоҳир бўлди ва у ёғду сочди. Мана шу қалбнинг иши ва касбидир. Амирнинг касби билан хизматчиларнинг - аъзоларнинг касби teng эмас. Шунинг учун ҳам Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга бу ҳақда шикоят қилинганида, у зот: **«Ана ўша айни иймондир»**, деганлар.

У зот уни «айни» дейишлари иймоннинг устидаги парда кўтарилигани ва тўсиқ очилгани учундир. Зотан, иймон устидаги тўсиқ Аллоҳдан бўлган раҳмат эди. Парда банданинг иймонидаги янги нарса эди. У тузоқлар ва шаҳватлардан иборатдир. Бас, парда кўтарилди, тўсиқ очилди. Иймон кўксда нур сочди, зиё таратди ва порлади. Ана шу айни иймондир. У зот алайҳиссаломнинг сўзлари ҳам ана шу чўғдан учиб чиқсан учқун ҳақида. Душман келтирган кирлик ва ифлосликлар ҳақида эмас.

Одамнинг қалби ўт олдириш учун ишлатиладиган чақмоққа ўхшайди. Баъзи тошлардан ўт чиқади, баъзи тошлардан ўт чиқмайди. Сен тошларни бирма-бир чақмоққа уриб кўрасан. Қай биридан ўт чиқса, уни бир четга олиб қўйиб, ўзинг учун эслаб қоласан. Ўт чиқмаганини ташлаб юборасан. Душман ҳам шунга ўхшайди. Ўз чақмоғини ишлатиб кўради. Агар қалбингда маърифат нури бўлса, у сенинг қалбингга уриб кўрганида, ўша нурнинг шуъласи кўксингда зоҳир бўлади. Душман уни эслаб қолади ва керакли жойга қўяди. У сендан бирор нарсани олиш илинжида васваса билан сени тинмай азоблайди. Агар у қўриқланган бўлгани учун тугунни, яъни иймон тугунини еча олмаса, ҳеч бўлмаса, тугуннинг аъзоларда жорий бўлган амалларини бузади.

Қачон у ўз ўқини отганида, унинг ўқи иймондан холи бўлган мунофиқ қалбга тегса, иймон унинг тилида ва аъзоларнинг амалларидағина бўлса, бундай қалбдан ўт ҳам, учқун ҳам чиқмаса, ўша қалб холи эканини, унда ҳеч нарса йўқлигини билади. У ўзиники эканини, унда Аллоҳ таолонинг

ҳожати йўқлигини ҳам билади. Унинг иши ташлаб қўйилганини кўради. Уни ўз қарамоғидаги жойга ирғитади. Уни эсидан чиқаради. У билан шуғулланмайди, чунки у ўзиникидир. Зотан, унда бирор нарса бўлса, ўшани бузиш учун васваса қиласди. Унда бузишга арзигудек нарса бўлмаса, уни ўзи учун ушлаб туради ва ташлаб қўяди.

Унинг эътибори ўз ўқини отганида қалбининг ботинидан иймон олови чақнаган бандага қаратилгандир. У ана ўшанга эътибор қаратади, ҳасад ила уни бузиш учун енг шимаради.

Мана шу Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг саҳобалари васваса йўқолишини нуқсон санашлари ҳақидаги ҳадиснинг таъвилидир.

Иброҳим Нахаъий: «Мўминнинг намози қабул бўлиши аломати васвасадир», деган. Аҳли китоб васваса қилинмайди. Зотан, душман уларнинг ишини битириб бўлган. Душман учун аҳли китоб ва аҳли ширкларнинг қалблари худди ўғрилар эътибор бермайдиган хароба уйлар, камбағалларнинг уйларидек бўлиб қолган. Ўғрилар бундай уйларга аҳамият беришмайди, улар бойларнинг уйларинигина қасд қилишади.

Қалблар уч хил бўлади:

- Хароба қалб. Душман унга аҳамият бермайди.
- Ичиди кўп яхшилиги бор қалб. Бу худди бойлик ва кўп матоҳлар бор уйга ўхшайди. Ўғрилар бундай уйдан бирор нарса ўғирлашга умид боғлайдилар. Ўғрининг иши кесилмайди, уй эгаси ҳам уни қўриқлашдан зинҳор ғофил бўлмайди. Агар ғофил бўлса, матоҳларига талафот етади.
- Мўминларнинг амирининг уйи(га ўхшаш қалб)да жавоҳирлар бор. Ўғриларнинг унга етиб боришдан умидлари узилган. У мустаҳкам қўрғондир. Унинг қўриқчилари қўп. Мўминларнинг амирининг азоби ҳам қаттиқ. У – қатл қилиш ёки осиш.

Биринчиси – кофир ва мунофиқнинг қалби.

Иккинчиси – Аллоҳнинг кўп амал қилувчи муваҳҳид бандаларининг қалби.

Учинчиси – Аллоҳнинг валийси ва хос бандасининг қалби. Бу қалб Ул Зотнинг тасарруғидадир. У Зот уни ишлатади. Душманнинг тамалари уни васвасалари билан машғул қилишдан кесилгандир.

Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «**Шайтон қачон Умарга йўлиқса, албатта юзтубан қулайди**» деганларини билмайсанми?! Бу унинг қалвидаги султондандир.

Шунингдек, дейилмишки, «Умар розияллоҳу анхунинг дарраси одамларнинг кўксларида халойиқнинг қиличларидан кўра кўрқинчлироқдир». Шунинг учун ҳам Саъд ибн Муъз розияллоҳу анҳу: «Намозда турганимда ундан (даррадан) бошқа нарса менинг хаёлимни олмаган», деган.

Намозда вассасанинг кесилиши Аллоҳнинг азамати или тўлиб-тошган, азамат нури кўксларида порлаган қалбларгагина хосдир. Ана шу қалблар азамат денгизида сузадилар. Қандай қилиб душман унга дунёнинг гапларини айтишга қодир бўлади?! Бу қалб мазкур денгизга шўнғиб, ўзини йўқотиб турганида қандай қилиб бирор нарсага чалғиши мумкин?!

Бизнинг «Усул китоби»мизда бир жилд келадиган боб бор. Унда намознинг манзилаларини тафсир қилганмиз. Шунингдек, вассасанинг кесилишини инкор этувчи ва «Бу нарса Набий соллаллоҳу алайҳи вассалламдан бошқа ҳеч кимда бўлмайди», дея даъво қилувчиларга раддия қилганмиз.

Ким бу гапни айтган бўлса, ўзидан чиқариб ва ўзидағи маърифатнинг ўлчовидан келиб чиқиб айтган. У Аллоҳнинг Ўзига хос қилиб олган ва иймон тоғининг чўққисига жойлаштириб қўйган бандалари борлигини билмайди. У Зот улар учун муножот эшигини очиб қўйганини ва уларни Ўз ҳаммажлиси қилганини билмайди. Ўша одам У Зотнинг Мусо алайҳиссаломга «**Мен Мени зикр қилган кимсанинг ҳаммажлисиман**» дегани ҳақидаги ҳадисни ривоят қиласди, аммо ҳаммажлис нималигини билмайди. Агар билганида, вассасанинг кесилишини инкор қилмаган бўларди. Аллоҳнинг ҳаммажлислари У Зотни зикр қилувчилардир. Улар барча пайғамбар алайҳимуссаломнинг ва Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи вассалламнинг аҳли байтининг кўз қувончларидир. У Зот улардан рози бўлгандир. Ер улар билан туради ва ёмғир ёғади. Улар қирқ кишидирлар. Қачон улардан бир киши ўлса, Аллоҳ унинг ўрнига бошқасини тайёрлайди.

«Намоздаги вассасанинг зарари недир?» деб сўраганинг ҳақида.

Бу худди ёмонликлари ҳақида амирга етказилиб, устидан шикоят қилинган одамнинг мисолига ўхшайди. Шунда унинг амирга иши тушади. Тушган шикоят учун узр айтгани ва ҳожатини сўрагани амирнинг ҳузурига боради.

Амирнинг эшигига етганида, унинг олдига хизматчилари ва қулларини юбориб, ўзи дунё истакларидан бирига берилиб кетади.

Ҳалиги хизматчилар амирнинг ҳузурига кириб, хожалари номидан унга узр айтадилар ва унинг ҳожатларини сўрайдилар. Шунда амир: «Хожангиз қани?» дейди. Хизматчилар: «У эшик олдида эди. Унга дунёнинг истак ва лаззатлари учраб қолди. Ўзи улар билан машғул бўлиб, сизнинг ҳузурингизга кела олмади», дейишади. Ана шу одам амирнинг назаридан қолмайдими?! Бу унинг иши эътиборсиз қолишига сабаб бўлмайдими!?

Намозхон ҳам шунга ўхшайди. Намоз унга тавба, эътижор, ёлвориш, рағбат ва қилган ишларидан халос бўлиш учун берилган. Агар банда ўшани (намозни) аъзолари билан қилса-ю, қалб бу ишдан ғойиб бўлса, худди биз зикр қилганимиздек, ходимларнинг ўз хожаларисиз амирнинг олдига киришига ўхшаб қолади.

Ушбу масала бўйича жавобимизни бу бобдаги саволларингга умумий жавоб КИЛДИК.

Шайх Муҳаммад Содик Муҳаммад Юсуф

(Сарахс аҳли сўраган масалалар китобидан)